

1968, 15. červenec, Varšava. - Dopis pěti komunistických a dělnických stran ústřednímu výboru KSČ (tzv. varšavský dopis).

Draží soudruzi,

jménem ústředních výborů komunistických a dělnických stran Bulharska, Maďarska, NDR, Polska a Sovětského svazu se na vás obracíme tímto dopisem vedení upřímným přátelstvím, založeným na zásadách marxismu-leninismu a proletářského internacionalismu, starostí o naše společné věci, o upevnění pozic socialismu a bezpečnosti společenství socialistických národů.

Vývoj událostí ve vaší zemi v nás vyvolává hluboké zneklidnění. Nástup reakce proti vaší straně a základům společenského zřízení v CSSR, podporovaný imperialismem, podle našeho hlubokého přesvědčení hrozí svést vaši zemi z cesty socialismu a v důsledku toho ohrožuje zájmy celé socialistické soustavy.

Tyto obavy jsme vyjádřili na schůzce v Drážďanech, v průběhu mnoha dvoustranných setkání a též v dopisech, které naše strany zaslaly v poslední době předsednictvu ÚV KSČ.

Nedávno jsme navrhli předsednictvu ÚV KSČ uskutečnění nové společné schůzky 14. července t.r., abychom si vyměnili informace a názory na situaci v našich zemích, mezi jiným i o vývoji událostí v Československu.

Předsednictvo ÚV KSČ se bohužel nezúčastnilo této schůzky a nevyužilo možnosti kolektivního soudružského posouzení nastalé situace. Proto jsme považovali za nutné vám v tomto dopise vyložit zcela upřímně a otevřeně naše společné mínění.

Chceme, abyste nás správně pochopili a správně zhodnotili naše úmysly.

Neměli jsme a nemáme v úmyslu vměšovat se do takových věcí, které jsou čistě vnitřní záležitostí vaší strany a vašeho státu, porušovat principy respektování samostatnosti a rovnosti ve vztazích mezi komunistickými stranami a socialistickými zeměmi.

Nevystupujeme před vámi jako představitelé včerejška, kteří by vám chtěli zabránit v nápravě chyb a nedostatků, tedy i porušování socialistické zákonnosti, k nimž docházelo.

Nevměšujeme se do metod plánování a řízení socialistického národního hospodářství Československa, do vašich opatření, směřujících k zdokonalení struktury ekonomiky, k rozvoji socialistické demokracie.

Uvítáme urovnání vztahů mezi Čechy a Slováky na zdravých základech bratrské spolupráce v rámci Československé socialistické republiky.

Zároveň nemůžeme souhlasit s tím, aby nepřátelské síly zatlačovaly vaši zemi ze socialistické cesty a vytvářely hrozbu odtržení Československa od socialistického společenství. To už není pouze vaše věc. To je společná věc všech komunistických a dělnických stran a států vázaných spojenectvím, spoluprací a přátelstvím. To je společná věc našich zemí, které se sdružily ve Varšavské smlouvě, aby zajistily svou nezávislost, mír a bezpečnost v Evropě, aby postavily nepřekonatelnou bariéru piklům imperialistických sil agrese a revanše.

Národy našich zemí za cenu obrovských obětí dosáhly vítězství nad hitlerovským fašismem, vybojovaly si svobodu a nezávislost, možnost jít vpřed cestou pokroku a socialismu. Hranice socialistického světa se přemístily do centra Evropy, k Labi a šumavským horám. A nikdy nebudeme souhlasit s tím, aby tyto historické vymoženosti socialismu, nezávislost a bezpečnost všech našich národů mohly být ohroženy. Nikdy nebudeme souhlasit s tím, aby imperialismus pokojnou nebo násilnou cestou, zevnitř nebo zvenčí prolomil socialistickou soustavu a změnil poměr sil v Evropě ve svůj prospěch.

Síla a pevnost našich svazků závisí na vnitřní síle socialistického zřízení každé z našich bratrských zemí, na marxisticko-leninské politice našich stran, které hrají vedoucí úlohu v politickém a společenském životě svých národů a států. Podkopání vedoucí úlohy komunistické strany vede k likvidaci socialistické demokracie a socialistického zřízení. Tím jsou ohroženy základy našeho svazku a bezpečnosti společenství našich zemí.

Je vám známo, že bratrské strany s pochopením přijaly usnesení lednového pléna ÚV KSČ, majíce na zřeteli, že vaše strana, pevně držíc ve svých rukou mocenské páky, bude usměrňovat

celý proces v zájmu socialismu a nedovolí protikomunistické reakci, aby ho využívala ke svým cílům. Byli jsme přesvědčeni, že budete sřežit jako oko v hlavně leninskou zásadu demokratického centralismu. Ignorování kterékoliv stránky této zásady, jak demokracie, tak i centralismu, vede nevyhnutelně k oslabení strany a její vedoucí úlohy, k přeměně buď v byrokratickou organizaci, nebo v diskusní klub. O všech těchto otázkách jsme hovořili nejednou na našich setkáních a z vaší strany se nám dostávalo ujištění, že si uvědomujete všechna nebezpečí a jste plně odhodláni jim čelit.

Události se, bohužel, vyvíjely jiným směrem.

Síly reakce, využívající oslabení stranického řízení státu a demagogicky zneužívající hesla „demokratizace“, rozpoutaly kampaň proti KSČ, jejím čestným a oddaným kádrům, s jasným záměrem likvidovat vedoucí úlohu strany, podkopat socialistické zřízení, postavit Československo proti druhým socialistickým zemím.

Politické organizace a kluby, které vznikly v posledním období mimo rámec Národní fronty, se v podstatě staly štáby reakčních sil. Sociální demokraté usilovně prosazují vytvoření své strany, organizují ilegální výbory, pokoušejí se rozštěpit dělnické hnutí v Československu, dostat se k řízení státu, aby obnovili buržoazní zřízení. Protisocialistické a revizionistické síly se zmocnily tisku, rozhlasu a televize a přeměnily je v tribunu pro výpady proti komunistické straně, pro dezorientaci dělnické třídy a všech pracujících, pro nespoutanou protisocialistickou demagogii, pro podkopání přátelských vztahů mezi SSSR a dalšími socialistickými zeměmi. Rada orgánů masové informace soustavně provádí skutečně morální teror vůči lidem, kteří vystupují proti silám reakce, nebo vyjadřují své zneklidnění nad vývojem událostí.

Přes usnesení květnového pléna ÚV KSČ, který poukázal na hrozbu ze strany pravicových a protikomunistických sil jako na hlavní nebezpečí, zesílené útoky reakce nenarazily na odpor. Právě proto získala reakce možnost vystupovat veřejně před celou zemí, uveřejnit svou politickou platformu pod názvem *Dva tisíce slov*, která obsahuje otevřenou výzvu k boji proti komunistické straně a proti ústavní moci, výzvu ke stávkám a nepořádkům. Tato výzva je vážným ohrožením strany, Národní fronty, socialistického státu, je pokusem o nastolení anarchie. Toto prohlášení je v podstatě organizačně politickou platformou kontrarevoluce. Nikoho by neměla zmást tvrzení jeho autorů, že nechtějí svrhnout socialistické zřízení, nechtějí jednat bez komunistů, nechtějí podkopávat svazky se socialistickými zeměmi. To jsou pusté fráze, jejichž cílem je legalizace platformy kontrarevoluce, oklamání bdělosti strany, dělnické třídy a všech pracujících.

Tato platforma, široce rozšiřovaná ve vážném období, předcházejícím mimořádnému sjezdu KSČ, nejenže nebyla odsouzena, ale našla i vřelé stoupence v řadách strany a jejího vedení, kteří podporují protisocialistické výzvy.

Protisocialistické a revizionistické síly špiní veškerou činnost komunistické strany, vedou pomlouvačnou kampaň proti jejím kádrům, diskreditují čestné a straně oddané komunisty.

Tím vznikla situace absolutně nepřijatelná pro socialistické země.

Za tohoto ovzduší jsou vedeny útoky též proti socialistické zahraniční politice ČSSR, podnikají se výpady proti spolenectví a přátelství se socialistickými zeměmi. Ozývají se hlasy žádající revizi naší společné a koordinované politiky vůči NSR přesto, že západoněmecká vláda neochvějně uskutečňuje kurs nepřátelský zájmům bezpečnosti našich zemí. Pokusy o koketování ze strany úřadů NSR a revanšistů nalézají odezvu ve vedoucích kruzích vaší země.

Celý průběh událostí v posledních měsících ve vaší zemi ukazuje na to, že síly kontrarevoluce, podporované imperialistickými středisky, rozvinuly široký útok proti socialistickému zřízení a nenarazily na odpor strany a lidové moci. Není pochyb o tom, že se do těchto událostí v Československu zapojila centra mezinárodní imperialistické reakce, která podnikají všechno, aby vyhrotila a zkomplikovala situaci a povzbuzují v tomto směru protisocialistické síly. Buržoazní tisk pod pláštíkem vychvalování „demokratizace“ a „liberalizace“ v ČSSR vede rozvratnou kampaň proti bratrským socialistickým zemím. Zvláštní aktivitu projevují vládnoucí kruhy NSR, které se pokoušejí využít událostí v Československu, aby vyvolaly třenicemi mezi socialistickými zeměmi, izolovaly NDR a realizovaly své revanšistické záměry.

Cožpak vy, soudruzi, nevidíte tato nebezpečí? Cožpak je možné být za této situace pasivními, omezovat se pouze na deklarace a ujišťování věrností věci socialismu a spojeneckým závazkům? Cožpak nevidíte, že kontrarevoluce vám bere jednu pozici za druhou? Že strana ztrácí kontrolu nad vývojem událostí a stále více ustupuje pod nátlakem protikomunistických sil?

Nemá to, že tisk, rozhlas a televize vaší země rozpoutaly kampaň v souvislosti se štábním cvičením ozbrojených sil Varšavské smlouvy, za cíl zasít nedůvěru a nepřátelství k Sovětskému svazu a dalším socialistickým zemím? Došlo to tak daleko, že štábní cvičení našich vojsk za účasti několika jednotek Sovětské armády, obvyklé při vojenské spolupráci, je využíváno k neopodstatněným obviněním z narušování suverenity CSSR. A k tomu dochází v Československu, jehož lid ctí památku sovětských vojáků padlých za svobodu a suverenitu této země. Současně v blízkosti západních hranic vaší země probíhají manévry vojenských sil agresivního bloku NATO, jichž se účastní armáda revanšistického západního Německa, a o tom se nehovoří ani slovem.

Inspirátoři této nepřátelské kampaně si, jak zřejmo, přejí zkalit vědomí československého lidu, dezorientovat ho a podkopat tu pravdu, že Československo může zachovat svou nezávislost a suverenitu pouze jako socialistická země, jako člen socialistického společenství. A pouze nepřátelé socialismu mohou dnes spekulovat s heslem „obraně suverenity“ ČSSR před socialistickými zeměmi, před těmi zeměmi, jejichž spojenectví a bratrská spolupráce vytvářejí nejspolehlivější základ nezávislosti a svobodného rozvoje každého z našich národů.

Podle našeho přesvědčení vznikla situace, v níž hrozba základům socialismu v Československu ohrožuje i společné životní zájmy ostatních socialistických zemí. Národy našich zemí by nám nikdy neprominuly lhostejnost a lehkomyšlnost tváří v tvář takovému nebezpečí.

Žijeme v takové době, kdy mír, bezpečnost a svoboda národů si více než kdy jindy vyžadují jednotu socialistických sil. Mezinárodní napětí se nezmenšuje. Americký imperialismus se nezřekl své politiky síly a otevřené intervence proti národům bojujícím za svobodu. I nadále vede zločinnou válku ve Vietnamu, podporuje izraelské agresory na Blízkém východě, brání mírovému urovnání konfliktu. Horečné zbrojení nebylo zdaleka zabrzděno. Německá spolková republika, v níž narůstají síly neofašismu, útočí proti státu quo, žádá revizi hranic, nechce se zříci ani záměrů na pohlcení NDR, ani přístupu k jaderným zbraním, je proti návrhům na odzbrojení. V Evropě, kde se nahromadily obrovské prostředky masového ničení, jsou mír a bezpečnost národů udržovány především díky síle, semknutosti a mírumilovné politice socialistických států. Za tuto sílu a jednotu socialistických zemí, za osudy míru neseme odpovědnost my všichni.

Naše země jsou vzájemně spojeny smlouvami a dohodami. Tyto důležité vzájemné závazky států a národů jsou založeny na společné snaze uhájit socialismus a zajistit kolektivní bezpečnost socialistických zemí. Na našich stranách a národech spočívá historická odpovědnost za to, aby nebyly zmařeny dosažené revoluční vymoženosti.

Každá z našich stran má odpovědnost nejen vůči své dělnické třídě a svému národu, ale i vůči mezinárodní dělnické třídě a světovému komunistickému hnutí a nemůže se vyhnout závazkům, které z toho vyplývají. Proto musíme být solidární a jednotní při obraně vymožeností socialismu, naší bezpečnosti a mezinárodních pozic celého socialistického společenství.

Právě proto máme za to, že rozhodný odpor protikomunistickým silám a rozhodný boj za udržení socialistického zřízení v Československu je nejen vaším, ale i naším úkolem.

Věc obrany moci dělnické třídy a všech pracujících a socialistických vymožeností v Československu vyžaduje:

- rozhodný a smělý nástup proti pravicovým a protisocialistickým silám, mobilizaci všech prostředků obrany, vytvořených socialistickým státem;
- zastavení činnosti všech politických organizací vystupujících proti socialismu;
- aby strana ovládla prostředky masové informace - tisk, rozhlas a televizi - a využívala je v zájmu dělnické třídy, všech pracujících, socialismu;
- semknutost řad strany na principiálním základě marxismu-leninismu, neochvějně dodržování zásady demokratického centralismu, boj s těmi, kdož svou činností napomáhají nepřátelským silám.

Víme, že v Československu jsou síly, jež jsou s to uhájit socialistické zřízení a zasadit porážku protisocialistickým živlům. Dělnická třída, pracující rolnictvo, pokroková inteligence - zdrcující většina pracujících republiky je ochotna učinit všechno nezbytné pro další rozvoj socialistické společnosti. Ukořím dneška je dát těmto zdravým silám jasnou perspektivu, pozvednout je k činům, mobilizovat jejich energii k boji proti silám kontrarevoluce, aby byl zachován a upevněn socialismus v Československu.

Tváří v tvář hrozbě kontrarevoluce musí na výzvu komunistické strany plnou silou zaznít hlas dělnické třídy. Dělnická třída spolu s pracujícím rolnictvem vynaložily největší úsilí pro vítězství socialistické revoluce. Právě pro ně je ze všeho nejdražší udržet vymoženosti socialismu.

Vyjadřujeme přesvědčení, že Komunistická strana Československa podnikne u vědomí své odpovědnosti nezbytná opatření, aby reakci zatarasila cestu. V tomto boji můžete počítat se solidaritou a všestrannou pomocí ze strany bratrských socialistických zemí.

SÚA -AÚV KSC, f. 0211, a.j. 107, b. 1. - Cyklostyl. 7 s.